

แนวทางการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นโดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน ในมุมมองของผู้บริหารสถานศึกษา

จิรารัตน์ จันทะหิน¹ สุพัตรา โคตะวงศ์² อธิรัตน์ รุจิราวินิจฉัย³ ปริญญา ปริพุด^{4*}

¹⁻⁴อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

*Corresponding author e-mail: pariya.p@ubru.ac.th

(Received: 21 February 2024, Revised: 16 March 2024, Accepted: 16 March 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นและข้อเสนอแนวทางการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นโดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน โดยใช้การสนทนากลุ่ม กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ จำนวนทั้งสิ้น 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึก การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ในมุมมองของผู้บริหาร 1) การพัฒนาสมรรถนะครูมีความสำคัญจำเป็น จึงควรพัฒนาครูทั้งระบบ โดยเริ่มพัฒนาครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมในการถ่ายทอดให้กับนักศึกษาที่ฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 2) สมรรถนะที่สำคัญ 3 อันดับแรก ได้แก่ อันดับที่ 1 คือ จิตวิญญาณความเป็นครู อันดับที่ 2 คือ การปฏิบัติงานครูอย่างมืออาชีพ อันดับที่ 3 มี 4 ข้อคือใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ศิลปะการใช้สื่อ อำนวยความสะดวก และประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 3) ข้อเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูคือ การบูรณาการสมรรถนะครูควบคู่กับงานประจำของครูพี่เลี้ยงเพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดีกับนักศึกษาครูต่อไป

คำสำคัญ: นวัตกรรมทางการศึกษา; สมรรถนะ; มุมมองของผู้บริหาร

The Developing Guideline of Innovative Educators for Local Development Using Competency based on Professional Teachers of Rajabhat University in Administrator's Perspective

Thidarat Jantahin¹ Supatra Kotawong² Tidarat Rujirawinichai³ Pariya Pariput^{4*}

¹⁻⁴Lecturer of Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University

*Corresponding author e-mail: pariya.p@ubru.ac.th

(Received: 21 February 2024, Revised: 16 March 2024, Accepted: 16 March 2024)

ABSTRACT

The objective of this research is to study the needs and guidelines for developing educational innovators for local development by using competency based on professional teachers of rajabhat university in administrator' perspective. Research by using focus groups. The target group includes 10 educational administrators in schools participating in the project. The research tools include interviews and recordings. Data analysis used content analysis . The results in administrator' perspective were found; 1) Developing teachers competencies is important and necessary. Therefore, teachers should be developed by whole school system. By starting to develop mentor teachers in schools to prepare them for transferring to students practicing teaching in educational institutions. 2) The top 3 important competencies are: First is teacher spirit. Second is professional teacher work. Third has 4 items, using digital technology, the art of using media, facilitates learning and applies the philosophy of sufficiency economy. and 3) Suggestions for developing teacher competency are: Integrating teacher competencies along with routine work of mentor teachers in order to be good practice for student teachers.

Keywords: educational innovators; competency ; administrator' perspective

บทนำ

การพัฒนาครู เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการนำมาตรฐานการศึกษาของชาติมาสู่การปฏิบัติ โดยเฉพาะด้านการจัดการเรียนรู้ที่ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัดของหลักสูตร เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยผ่านกระบวนการคิด และปฏิบัติจริง มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปจัดกิจกรรมได้จริง มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้เฉพาะสำหรับผู้ที่มีความจำเป็นและต้องการความช่วยเหลือพิเศษ ผู้เรียนได้รับการฝึกทักษะ แสดงออก แสดงความคิด เห็น สรุปองค์ความรู้ นำเสนอผลงาน และสามารถนำไปประยุกต์ในชีวิตได้ ผ่านการบริหารจัดการชั้นเรียน โดยเน้นการมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวก ให้เด็กรักครูรักเด็ก และเด็กรักเด็ก เด็กรักที่จะเรียนรู้สามารถ เรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุข ตรวจสอบและประเมินคุณภาพการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนการใช้เครื่องมือและวิธีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน เพื่อนำไปใช้พัฒนาการเรียนรู้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) สอดรับกับแนวคิดด้านนวัตกรรมการบริหารการศึกษา (Educational Management Innovation) ที่ครอบคลุมนวัตกรรม การศึกษา 2 ประเภท คือ 1) นวัตกรรมเชิงนโยบาย เป็นนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุง นโยบาย กฎระเบียบ เพื่อให้ หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษานำร่องในพื้นที่ นวัตกรรมทางการศึกษาบริหาร และจัดการศึกษาได้อย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพมากขึ้น 2) นวัตกรรมการเรียนการสอนและการบริหารจัดการในสถานศึกษา เป็นนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนา คุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งจะเกี่ยวกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การบริหาร โดยสถานศึกษาสามารถเลือกสรรนวัตกรรมการเรียนการสอน และการบริหารจัดการที่ผ่านการพิสูจน์แล้วทั้งในและต่างประเทศว่าสามารถสร้างคุณภาพผู้เรียนและโรงเรียน ได้จริงมาใช้พัฒนาต่อยอดได้ (ภาสกีเพียรการศึกษาไทย, 2561) ดังเช่นองค์ประกอบการบริหารโรงเรียนในพื้นที่ นวัตกรรมทางการศึกษา ที่ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ 1) การบริหารฐานนวัตกรรม 2) การบริหารสมรรถนะองค์การ 3) การบริหารหุ้นส่วนองค์การ 4) ภาวะผู้นำเชิง นวัตกรรม 5) การพัฒนานวัตกรรม 6) นวัตกรรมเชิงระบบ 7) การบริหารแผนนวัตกรรม (วาทีณี พูลทรัพย์, 2563) จึงจะเรียกได้ว่าเป็นนวัตกรรมทางการศึกษา

การพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นเป็นพันธกิจตามนโยบายของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ที่ได้ดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การเป็นมหาวิทยาลัยที่ดีและเหมาะสมภายใต้บริบทการเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน โดยมีกลยุทธ์ส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์และนักศึกษาไปทำงานร่วมกับหน่วยงานภายนอกในการบริการวิชาการกับท้องถิ่น เพื่อให้มหาวิทยาลัยเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง และเป็นการประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัยด้วย (งานยุทธศาสตร์และประกันคุณภาพการศึกษา, 2565) ในการนี้ คณะครุศาสตร์ ในฐานะเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการผลิตและพัฒนาครู ได้เปิดสอนนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2566 (หลักสูตร 4 ปี) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บัณฑิตครูมีคุณลักษณะและสมรรถนะในวิชาชีพตามกรอบมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา และมีความสามารถในการแข่งขันระดับสากล จึงได้กำหนดสมรรถนะของนักศึกษาครูในแต่ละชั้นปี ดังนี้ ชั้นปีที่ 1 ครูที่มีพื้นฐานความเป็นครู ซึ่งมีตัวชี้วัดได้แก่ ครูที่รักและศรัทธาในวิชาชีพครู มีความสุขในการเรียนรู้ศาสตร์

แห่งครู ตระหนักและประพัตติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู มีทักษะชีวิต เข้าใจชุมชนและมีจิตอาสา ชั้นปีที่ 2 ครูนักคิดนักพัฒนา ซึ่งมีตัวชี้วัดได้แก่ ครูที่มีความรู้และเข้าใจบริบทสถานศึกษาและชุมชน สามารถศึกษาวิเคราะห์ ออกแบบกิจกรรมพัฒนาสถานศึกษาและชุมชนโดยใช้ทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีทักษะในการเป็นผู้นำชุมชน และมีจิตอาสา ชั้นปีที่ 3 ครูนักนวัตกรรม/ผู้นำชุมชน ซึ่งมีตัวชี้วัดได้แก่ ครูที่มีความรู้และเข้าใจบริบทชุมชน ออกแบบและสร้างสรรค์นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้โดยการบูรณาการเทคโนโลยี เนื้อหาวิชา ศาสตร์การสอน และเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เป็นผู้นำชุมชนและมีจิตอาสา ชั้นปีที่ 4 ครูมืออาชีพ ซึ่งมีตัวชี้วัดได้แก่ ครูที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ บูรณาการเทคโนโลยี มีความมุ่งมั่นในเนื้อหาวิชา มีจิตวิญญาณความเป็นครู เป็นผู้นำชุมชนและมีจิตอาสา โดยได้จัดส่งนักศึกษาออกไปปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียนและปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีอำนาจเจริญในทุกชั้นปี ในการดำเนินการเพื่อพัฒนานักศึกษาให้มีสมรรถนะตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรนั้น จำเป็นต้องสอดคล้องกับสมรรถนะของการผลิตและพัฒนาครูตามนโยบายของมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 38 แห่ง (PTRU Model: Professional Teacher of Rajabhat University) จำนวน 17 สมรรถนะ ประกอบด้วย 1) ปฏิบัติงานครูอย่างมืออาชีพ 2) ภาวะผู้นำและสัมพันธ์ชุมชน 3) การบริหารจัดการชั้นเรียน 4) การทำงานเป็นทีม 5) การใช้เทคโนโลยี 6) การสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ 7) บุคลิกภาพความเป็นครูและทัศนคติ: การปรับตัว 8) จิตอาสา จิตสาธารณะ 9) ศิลปะการใช้สื่อ 10) การอำนวยความสะดวก 11) การวัดและประเมิน 12) การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 13) การออกแบบและพัฒนาหลักสูตร 14) การเป็นพลเมืองดี 15) การบูรณาการศาสตร์สู่การสอน 16) นวัตกรรมทางการศึกษา และ 17) จิตวิญญาณความเป็นครู ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคเครือข่ายในการพัฒนานักศึกษาทั้งจากภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย (คณะครุศาสตร์, 2567)

ดังนั้น คณะครุศาสตร์ จึงจัดโครงการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นโดยสมรรถนะเป็นฐาน ซึ่งคณะผู้วิจัยเป็นคณะกรรมการดำเนินงานด้วย จึงมีความสนใจในการศึกษาความต้องการจำเป็นและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาสมรรถนะพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นโดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน ให้สามารถนำมาออกแบบการดำเนินงานโครงการในระยะต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็น ในการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นโดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นโดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้กระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus group) ที่ เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้ในการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชน/บุคคล วิถีชีวิต ความเชื่อ ความต้องการหรือพฤติกรรมต่างเป็นวิธีการที่ได้ ข้อมูลที่รวดเร็ว ประหยัดเวลา และมีการตรวจสอบกันเองในกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ทั้งนี้ ผู้ดำเนินการประชุมต้องเป็นผู้มีประสบการณ์สูงในการจัดการประชุมสนทนากลุ่มให้ราบรื่นได้ควบคุมการประชุม ตัดสินใจเฉพาะหน้า โน้มน้าวและสร้างบรรยากาศในการประชุมให้เป็นมิตร เพื่อให้ได้คำตอบที่ชัดเจนตรงประเด็น มีความถูกต้องเชื่อถือได้ (ปัญญา ธีระวิทยเลิศ. 2559. 288-289) ทีมวิจัย จึงได้กำหนดบทบาทหน้าที่ ประกอบด้วย Moderator: อาจารย์ ดร.ปริญา ปริพุดธ Note Taker: อาจารย์ธิฎารัตน์ รุจิราวินิจฉัย และอาจารย์สุพัตรา โคตะวงศ์ Presenter: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดารัตน์ จันทะหิน

ขั้นตอนการวิจัย ทีมวิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ทีมวิจัยได้ประชุมเพื่อออกแบบและกำหนดข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ แล้วนำข้อคำถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องและความเหมาะสม
2. จัดกิจกรรมสนทนากลุ่มในการประชุมเชิงปฏิบัติการระดมข้อมูลเพื่อจัดทำหลักสูตรพัฒนา re-skill, up-skill and new-skill เพื่อเป็นนวัตกรรมทางการศึกษา ตามสมรรถนะ PTRU Model ภายใต้โครงการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นโดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน (PTRU Model: Professional Teachers of Rajabhat University) วันพฤหัสบดี ที่ 1 กุมภาพันธ์ 2567 เวลา 13.30 น. ณ ห้องประชุมราชพฤกษ์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี โดยคณะผู้วิจัยรับผิดชอบกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา มีผู้ให้ข้อมูล จำนวน 10 คน
3. นำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ และสรุปประเด็นตามประเด็นคำถามต่อไปนี้
 - 1) ความสำคัญของการพัฒนาสมรรถนะครูในความคิดเห็นของท่านเป็นอย่างไร
 - 2) จากสมรรถนะครู 17 สมรรถนะตาม PTRU Model ท่านคิดว่าสมรรถนะใดมีความจำเป็นที่ต้องดำเนินการพัฒนาอย่างเร่งด่วนใน 3 ลำดับแรก และเพราะเหตุใด
 - 3) แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูที่เกิดประสิทธิผลตามความคิดของท่าน ควรมีแนวทางดำเนินการอย่างไร
4. สรุปและเขียนรายงานผลการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นโดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน พบว่า ผู้บริหารทุกคนเห็นว่าการพัฒนาสมรรถนะครูมีความสำคัญจำเป็น โดยมีสมรรถนะที่สำคัญจำเป็น ดังแสดงในตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นโดยใช้สมรรถนะเป็นฐานในมุมมองของผู้บริหารสถานศึกษา

สมรรถนะ	ความต้องการจำเป็น
จิตวิญญาณความเป็นครู	อันดับ 1
การปฏิบัติงานครูอย่างมืออาชีพ	อันดับ 2
ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	อันดับ 3
ศิลปะการใช้สื่อ	อันดับ 3
อำนวยการเรียนรู้	อันดับ 3
ประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	อันดับ 3

จากตาราง จะเห็นว่า พบว่า ผู้บริหารทุกคนเห็นว่าการพัฒนาสมรรถนะครูมีความสำคัญจำเป็น โดยมีสมรรถนะที่สำคัญจำเป็นอันดับ 1 อันดับที่ 1 คือจิตวิญญาณความเป็นครู อันดับที่ 2 คือการปฏิบัติงานครูอย่างมืออาชีพ อันดับที่ 3 มี 4 ข้อ ประกอบด้วย ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ศิลปะการใช้สื่อ อำนวยการเรียนรู้ และประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นโดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน พบว่า ควรบูรณาการสมรรถนะครูควบคู่กับงานประจำของครูที่เลี้ยงเพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดีกับนักศึกษาครูต่อไป

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นโดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน พบว่า การพัฒนาสมรรถนะครูมีความสำคัญจำเป็น ควรพัฒนาครูทั้งระบบ โดยเริ่มพัฒนาครูที่เลี้ยงในโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมในการถ่ายทอดให้กับนักศึกษาที่ฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจาก การสร้างเสริมสมรรถนะและมาตรฐานวิชาชีพครูในสังคมที่เปลี่ยนแปลงด้วยวิธีการสร้างความร่วมมือกับชุมชนเข้ามาพัฒนาผู้เรียนใช้การเรียนรู้ร่วมกันอย่างมืออาชีพและจากทุกภาคส่วน สร้างคุณลักษณะเรียนรู้ตลอดชีวิต มีการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง up skill re-skill new skill เพื่อพัฒนาศักยภาพครู มีการประเมินตนเองตามสมรรถนะและมาตรฐานวิชาชีพครู สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นครู บทบาทครู บทบาทของสถาบันผลิตครูบทบาทภาครัฐ เอกชนและชุมชนอย่างยั่งยืน (คณะครุศาสตร์, 2567) โดยสมรรถนะที่สำคัญ 3 อันดับแรก ได้แก่ อันดับที่ 1 คือข้อ 17 จิตวิญญาณความเป็นครู (Teacher's spirit) เพราะ ต้องมีจิตวิญญาณความเป็นครู ส่วนนี้ถือเป็นจรรยาบรรณของครู และเป็นแบบอย่างของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ครูที่มีจิตใจเอื้อเฟื้อโอปอ้อมอารีต่อศิษย์ อันดับที่ 2 คือข้อ 1 การปฏิบัติงานครูอย่างมืออาชีพ (Professional Teacher) คือการรอบรู้บริบทโรงเรียน บทบาท

หน้าที่ครู และบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคมและท้องถิ่น เข้าใจพลวัตของสังคมพหุวัฒนธรรม ชุมชนท้องถิ่น มีความสามารถในการปฏิบัติการทางอาชีพครูได้ตามเกณฑ์มาตรฐานที่คุรุสภากำหนด อดทน สู้งาน เป็นผู้ช่วยครู ผู้ช่วยสอน และปฏิบัติหน้าที่ครู สามารถคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดเชิงนวัตกรรมบูรณาการในการปฏิบัติงานครู ด้วยใจรักศิลปะวัฒนธรรมอันดีงาม รักษ์ท้องถิ่นและรอบรู้ในเนื้อหาของสาขาวิชาเอกที่สอน อันดับที่ 3 มี 4 ข้อ ประกอบด้วย สมรรถนะครูข้อ 5. ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Capability) คือการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลาย เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน และนำ AI มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในศาสตร์ของตนได้ สมรรถนะครูข้อ 9. ศิลปะการใช้สื่อ (Instructional media mastery) คือ สามารถผลิต พัฒนา และประยุกต์ใช้สื่อการเรียนการสอนเพื่อยกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน (สื่อที่ใช้ในห้องเรียนปกติ ห้องเรียนคละชั้น สื่อสำหรับนักเรียนที่มีการจัดการศึกษาพิเศษ DLTV และสื่ออื่น ๆ ที่ใช้อย่างเหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษา) สมรรถนะครูข้อ 10. อำนวยการเรียนรู้ (Facilitating & Coaching) คือ สามารถออกแบบการเรียนรู้และแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายสำหรับช่วยเหลือ สนับสนุน และพัฒนาผู้เรียนรายบุคคลให้เกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ จากการวิเคราะห์ผู้เรียนด้วยความเข้าใจธรรมชาติ และความแตกต่างของผู้เรียน ตลอดจนให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้เรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สมรรถนะครูข้อ 12. ประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy application) คือสามารถประยุกต์ใช้แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ แสดงให้เห็นว่า ในมุมมองของผู้บริหารนั้น สมรรถนะที่สำคัญจำเป็นมุ่งเน้นไปที่ข้อที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาวิชาชีพครู เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพครูที่คุรุสภากำหนดไว้ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตน (ราชกิจจานุเบกษา, 2562) สอดคล้องกับผลการวิจัยของรัฐบาล พรหมสะอาด และคณะ (2560) สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 17 ตัวบ่งชี้ จำแนกเป็น องค์ประกอบที่ 1 ด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2 ด้านการพัฒนานวัตกรรมเพื่อการจัดการเรียนรู้จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 3 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบที่ 4 ด้านการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง 17 สมรรถนะของบัณฑิตราชภัฏที่เป็นแนวทางที่ทุกมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 38 แห่ง ต้องนำไปปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม อีกทั้งจากสิ่งแวดล้อมและเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ทักษะที่มีอยู่เดิมล้าหลังไป ดังนั้น การ re-skill, up-skill and new-skill จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะมาเติมเต็มพลังครูที่จะมาพัฒนานักเรียนในชั้นเรียนต่อไป

2. ผลการศึกษาข้อเสนอแนวทางการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นโดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน พบว่า ควรบูรณาการสมรรถนะครูควบคู่กับงานประจำของครูพี่เลี้ยงเพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดีกับนักศึกษาครูต่อไป ทั้งนี้เนื่องจาก การสร้างเสริมสมรรถนะและมาตรฐานวิชาชีพ ครูในสังคมที่เปลี่ยนแปลงด้วยวิธีการสร้างความร่วมมือ กับชุมชนเข้ามาพัฒนาผู้เรียนใช้การเรียนรู้ร่วมกันกับมือ

อาชีพและจากทุกภาคส่วน ดังเช่นผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ผู้บริหารให้ความเห็นว่า การพัฒนาสมรรถนะครูควรดำเนินงานควบคู่ไปกับการปฏิบัติงานประจำเนื่องจากในการดำเนินงานตามบริบทจริง ที่ยังมีจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรค ดังต่อไปนี้ **จุดอ่อน** ได้แก่ จิตวิญญาณความเป็นครู (Teacher's spirit) เนื่องจากจิตวิญญาณของความเป็นครู ค่อนข้างเป็นนามธรรม ทำให้การประเมินและพัฒนาค่อนข้างยาก อีกทั้งแนวทางการพัฒนา ค่อนข้างเป็นนามธรรมควรระบุตัวชี้วัดและสมรรถนะที่ชัดและวัดได้จริง **จุดแข็ง** ได้แก่ ปฏิบัติงานครูอย่างมืออาชีพ (Professional Teacher) เพราะ สามารถพัฒนาได้ตรงจุดมากกว่า หากบกพร่องในเรื่องใดก็สามารถพัฒนาได้ตรงจุดและรวดเร็ว โดยเฉพาะครูรุ่นใหม่ที่มีทักษะการทำงานรวมทั้งการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ประกอบกับมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ดีเพราะคนที่เข้ามาเรียนรู้ในส่วนนี้เป็นบุคคลที่ชื่นชอบในศาสตร์นี้อยู่แล้ว จึงสามารถพัฒนาได้รวดเร็ว **ด้านโอกาส** ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Capability) ของครูรุ่นใหม่ที่มีความสามารถ และมีการสร้างเครือข่ายและการให้ความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายที่ร่วมกันพัฒนาให้เข้มแข็ง **ส่วนอุปสรรค** ได้แก่ การวัดและประเมิน (Assessment and Evaluation) โดยเฉพาะการสอบวัดประเมินผลระดับชาติ ที่มุ่งพัฒนาเพียงผลสัมฤทธิ์ ทำให้สมรรถนะด้านอื่น ๆ ยังไม่ได้ให้ความสำคัญ เพื่อพัฒนาให้ตรงจุด และปัญหาอุปสรรคด้านระยะเวลาและภาระงานของครูมากเกินไป และผู้บริหารให้ความเห็นว่า ควรพัฒนาครูทั้งระบบ โดยเริ่มพัฒนาครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมในการถ่ายทอดให้กับนักศึกษาที่ฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา เป็นการพัฒนาครูพี่เลี้ยงโดยครูนักวัดกร เช่น ครูผู้สอน ผู้บริหาร ครูประจำชั้น การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะโดยผ่านกระบวนการฐานสมรรถนะ PLC ควรส่งเสริมตามแนวทางของประเทศที่มุ่งสร้างนักเรียนเป็นนักวัดกร เน้นการนำไปประยุกต์ใช้ในชั้นเรียน เพราะสมรรถนะมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในทุกอาชีพ โดยเฉพาะครูจะต้องฝึกฝนให้เกิดความชำนาญจนกลายเป็นสมรรถนะการสอนและพัฒนาความเป็นครู ดังนั้น ข้อเสนอแนะทางการพัฒนา จึงมุ่งเน้นไปที่การบูรณาการงานครู สอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564) ได้จัดทำนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยมีกรณีตัวอย่างโรงเรียนโพธิ์พิทยาคมที่มีการทำงานแบบบูรณาการ ซึ่งเป็นการสร้างคุณลักษณะเรียนรู้ตลอดชีวิต มีการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาศักยภาพครู มีการประเมินตนเองตามสมรรถนะและมาตรฐานวิชาชีพครู สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นครู บทบาทครู บทบาทของสถาบันผลิตครูบทบาทภาครัฐ เอกชนและชุมชนอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ควรนำผลการศึกษานี้ ไปวิเคราะห์และสังเคราะห์ร่วมกับข้อมูลจากแหล่งอื่น ๆ เช่น กลุ่มครูผู้สอน กลุ่มศึกษานิเทศก์ กลุ่มคณาจารย์ กลุ่มนักศึกษา เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการออกแบบการดำเนินงานโครงการในระยะต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาวิจัยด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ เช่น การใช้แบบสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และชัดเจนมากขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นโดยใช้สมรรถนะเป็นฐานมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการผลิตและพัฒนาครูทั้งระบบ ซึ่งในมุมมองของผู้บริหารพบว่า การพัฒนาสมรรถนะครูควรเริ่มต้นจากพัฒนาครูที่เลี้ยงในโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมในการถ่ายทอดให้กับนักศึกษาที่ฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ซึ่งมีสมรรถนะที่สำคัญ 3 อันดับแรก ได้แก่ อันดับที่ 1 คือจิตวิญญาณความเป็นครู อันดับที่ 2 คือการปฏิบัติงานครูอย่างมืออาชีพ อันดับที่ 3 มี 4 ข้อคือใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ศิลปะการใช้สื่อ อำนวยความสะดวก และประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และข้อเสนอแนะทางการพัฒนาสมรรถนะครูคือการบูรณาการสมรรถนะครูควบคู่กับงานประจำของครูที่เลี้ยงเพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดีกับนักศึกษาครูต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. (2567). เอกสารประกอบการประชุมซักซ้อมความเข้าใจ และเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานโครงการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น โดยใช้สมรรถนะเป็นฐาน โดยคณะกรรมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู วันที่ 30 มกราคม 2567. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- งานยุทธศาสตร์และประกันคุณภาพการศึกษา. (2565). ยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี (พ.ศ. 2565 – 2569). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ปัญญา ธีระวิทย์เลิศ. (2559). เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ที่มีประสิทธิภาพ. วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร, 7(2) , 284-289.
- ภาสึเพื่อการศึกษาไทย. (2561). “การจัดตั้งเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพิ่มเติมเพื่อให้เป็น “เขตพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา” (เอกสารประกอบการประชุมสภาการศึกษา ครั้งที่ 2/2561 ณ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 9 พฤษภาคม 2561)
- รัฐพล พรหมสะอาด สุรัชย์ มีชาญ และ อรุมา เจริญสุข. (2560). การพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต. วารสารวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 24(1). 255-268.
- วาทีณี พูลทรัพย์. (2563). องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). นวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ: กรณีตัวอย่างโรงเรียนโพธิ์ปึงวิทยา. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.